

Компромитација без аргументи

Начинот на кој постапувате досега ми дава право да заклучам дека сум само недоказано осомничен, извалкан и искористен за Вашите дневно-политички потреби

Почитуван г. министер,

Во текот на 1999 година Музејот на современата уметност пријави три проекти за инвестиции до Програмата за култура на ФАРЕ, кои имаа цел да санираат и да подобрат дел од инфраструктурата на институцијата (проект за санација на клима-уредите; поставување уреди за аларм и набљудување и проширување на дел од изложбените простори). На состаноците во Министерството и потоа во МСУ, по повод овие пријави, од страна на претставниците на ФАРЕ беше искажан ставот дека ако во текот на оваа година не биде решен проблемот со протекувањето на покривот на МСУ, ќе отпадне и поддршката од ФАРЕ за посочените проекти.

ЗОРАН ПЕТРОВСКИ

Како што можев да разберам од неколкуте Ваши изјави во јавноста, ставот на Министерството е дека нема намера оваа година да го санира овој клучен проблем за функционирањето на Музејот, а со тоа и дека автоматски отпаѓа финансирањето од ФАРЕ. Притоа, како една од главните причини за тој став го наведува Вашето сомневање за искористеноста на средствата и ефектите од претходната инвестиција за санација на покривот преземена во 1993 и 1994 година.

Пред да преминам на хронолошкиот преглед на инвестицијата и документацијата, ја користам можноста да Ве прашам врз основа на кои податоци го искажам јавно Вашето сомневање во инвестицијата и во мојата работа. Иако ни малку не сакам да ја одбегнам својата одговорност, ниту пак да го osporam Вашето право да побарате отчет за стореното, сепак прашувам дали сметате дека пред да го сторите тоа, можеби требаше да го слушнете моето мислење, да дојдете во Музејот и на самото место да погледнете за што станува збор, или барем само да ја прегледате документацијата што постои во архивата на Министерството. Ве прашувам како човек, кој Ви го дал моралното право без увид во фактите, да ме компромитирате јавно и тоа само со еден потег од височината на Вашата моментална функција и Вашите политички потреби да го анулирате мојот професионален ангажман и огромно време поминато во искрено залагање за институцијата и, што е за мене најчувствително, да фрлате сенка врз мојата честност. Од Вашето сомневање, искажано на конференцијата за печатот, до повикот за мојата одговорност, соопштен во емисијата Скенкулт, поминаа само неколку дена во кои не забележав дека сте презеле нешто со што би докажале дека имате аргументи. Тоа значи дека Вашето „сомневање“ е само една убаво завиткана форма на обвинување и правене случај во јавноста без аргументи, толку карактеристична во актуелниот политички амбиент. Се разбира, Вашата потреба да полекувате политички потези со кои ќе ја насочите културната политика е сосема легитимна, та затоа, ако сметате дека јас како директор не одговарам на концепцијата што сте ја зацртале, можевте едноставно да побарате мое сменување. Меѓутоа, фактот што тоа го правите на овој начин и во истиот момент кога доаѓа до сменување на директорот во МНТ, претпоставувам дека има цел да ја покаже и да ја потцрта Вашата цврста и непоколеблива волја за праведно владеење. Овие Ваши постапки можеби би биле во ред ако излезете во јавноста со аргументите за неодговорното владеење во двете институции, со што секој ќе може да процени за каков степен на одговорност станува збор. Начинот на кој постапувате досега ми дава право да заклучам дека сум само недоказано осомничен, извалкан и искористен за Вашите дневно-политички потреби. Патеи, ми сакам да Ве потсетам и на она што Ви е многу добро познато: имено, една од суштинските разлики меѓу мене и бившиот директор на МНТ е во тоа што јас ниту сум имал, ниту имам партиска провиниенција, што може да упати на пропорционалниот момент на мојата употребливост, кој е автоматски многу повисок на моето konto.

Работите врз изградбата на зградата на МСУ се почнаа во 1967 година и завршени во 1970 година. Проектот за МСУ е дело на тројца полски архитекти и е подарок од Владата на Полска. Од вредносен аспект, објектот неоспорно спаѓа во едно од најмаркантните архитектонски остварувања во Македонија и претставува по својата убавина и по своето симболичко значење, обележје на постјемјотресната изградба на Скопје.

градба на Скопје.

Покривот на МСУ се протега на 3 различни крила на музејската зграда, опфаќајќи вкупно површина поголема од 3.000 квадратни метри. Карактерот на покривната конструкција е комбинација од рамен и кос покрив, замислена така поради неопходноста да се задоволат барањата на уметничките предмети за максимални квалитети на дневното осветлување. За жал, од некои свои причини, уште во текот на изградбата (1967-1970), во одредени клучни и критични делови на зградата, инвеститорот направил отстапувања од оригиналниот проект, внесувајќи некои поинакви решенија и материјали во покривната конструкција. Овие решенија, како и карактерот на материјалите (крутоста и дилатациите на допирот на бетонот, челикот и стаклото), во комбинација со остро спротивставените климатски услови на нашето поднебре (тука не треба да се изостави и можниот некавалитет на градбата), набргу по отворањето на МСУ почнуваат да создаваат проблеми со прокинувањето на покривот, кои се евидентно присутни до денес.

Од тие причини, веќе во 1980 година доаѓа до комплетна санација на целокупниот покрив на МСУ (изведувач: Пелагонија). Во таа санација, рамните покриви на две крила од зградата се закосени (но кон нивниот срединен дел) и покриени со ребрест лим, додека во третото, најголемо и најкомплексно крило, рамните површини се оставени (со изведба на хидроизолација и со премази од тер-хартија) исто како и застакалените косини за латерално осветлување, кои не претрпеле никаква позначајна промена. Во овој дел од зградата, единствена нова интервенција е направена кај каскадното спуштање кон централното „лацио“, кое било исто така покриено со ребрести лимови. (Забелешка: Дали можеби не Ви се чини г. Пауновски „сџмнителен“ фактот што само 10 години по отворањето на новиот објект на МСУ доаѓа до санација на покривот и тоа од далеку поголеми размери од таа во 1993? Дали можеби ова не Ве наведува на помислата да покажете сомневања и да побарате одговорност од тогашниот директор?*)

Немајќи ја потребната стручност да навлегувам во подетални објаснувања, тука само ќе констатирам дека и оваа санација набрзо покажува проблематични места на протекување кои се повеќе се шират, така што веќе по неколку години состојбата станува одново критична. Тоа посебно се однесува на споменатото најголемо, т.н. трето крило од зградата, кое е вообичаено наменето за прикажување на музејската колекција. (Исто како и претходната забелешка)

Во моментот на моето преземање на директорската функција на самиот почеток од 1993 година, состојбата беше таква што водата пробиваше обилно во сите делови од изложбените простори, во киносалата, во влезниот хол, па дури и во подрумските простори каде што се наоѓаат депозити за чување на делата. Не сакајќи да ја преземам одговорност за можните катастрофални последици што можеа да настанат поради оваа состојба, како и поради тоа што речиси сите основни функции на Музејот беа доведени во прашање, се обвртам до тогашното Министерство за култура, предупредувајќи ги за последиците и барајќи тие да бидат решени.

Министерството навистина покажа разбирање и начелна спремност да се пристапи кон решавање на проблемите, но за жал од средствата што во практиката беа издвоени за таа намена (во првиот износ беа издвоени нешто повеќе од 50.000 ГМ), не можеше да се очекува дека проблемите ќе бидат трајно и потемелно совладани. Ставени пред дилемата дали да се прифатат тие средства и на нив соодветните решенија или да се чека некој друг, но неизвесен момент кога ќе добиеме поголеми средства за темелна санација, се определивме да не ја одложуваме интервенцијата, бидејќи сметавме дека состојбата не можевте да трпи подолго одложување. Со други зборови, санацијата на покривот за која зборувавме, всушност е погрешна формулација што дава впечаток дека се работело на целокупниот покрив и дека тоа не дало резултати. Всушност, станува збор за, едноставно речено, крпење на најкритичните дупки во покривот.

Поаѓајќи од овие сознанија, беше неопходно проектот да се сведи на интервенција само на критичните делови и тоа на едното крило од зградата (на површина од само

околу 600 до 700 квадратни метри). Поточно, на покривање со рамен бакарен лим на надворешните канали за одвод; премачкување на рамните коридори меѓу косините со т.н. „бикутол“, кој е всушност еден вид тер-хартија и на изведба на еден вид цокле од бакарен лим, по должината на стаклените косини, а со кое требаше да се премостат спуштањето и одливот на водата кон одводните канали. Поради примената на бакарниот лим (кој како материјал не беше предвиден во првобитниот проект, но за кој се одлучи стручната комисија поради неговата долготрајност) и поради непредвидено зголемениот обем на работа по отворањето на овој дел од објектот, изведувачот („Македонија-проект“) побара зголемување на инвестицијата, така што според договорот и потоа анекс-договорот, таа во конечниот износ достигна околу 86.000 ГМ.

Проектот за санација го подготви арх. Трајко Димитров, а членови на стручната комисија за одбирање на понудите, следење на работите и за прием на објектот по неговото завршување, беа арх. Живко Гелевски, тогашен директор на Градскиот завод за заштита на спомениците на културата и арх. Тодор Паскали од Републичкиот завод. По пристигнатите понуди од градежните фирми, комисијата се определи за Македонија-проект, главно поради реномето на фирмата, поволната понуда и што беше можеби најважно, поради просторот оставен за безаванско и одложено плаќање (неизвесноста со која динамиката ќе се обезбедува инвестицијата беше постојано присутна).

Со оглед на тоа што „Македонија-проект“ е фирма што работи со различни подизведувачи, веќе во текот на изведените работи од страна на надзорот (Трајко Димитров) и МСУ, беа изнесени поедини забелешки за квалитетот и ритмот на работата. По отстранувањето на проблемите и по целосното завршување на работите, погоре споменатата комисија изврши технички прием без да стави некои посериозни забелешки на квалитетот на изведбата.

Но веќе по нешто повеќе од една година од завршувањето на работите, објектот во оној дел каде што беше извршена интервенцијата, почна да покажува помали знаци на протекување, додека во деловите кадешто не беше воопшто интервенирано, протекувањето стануваше сè поизразено и алармантно. Со оглед на тоа што гарантниот рок (од 2 години) сè уште имаше важност, изведувачот презеде неколку дополнителни интервенции за отстранување на поситни пропусти кај споевите на лимовите и премазите. Меѓутоа, бидејќи протекувањето продолжуваше во сè поголем обем и тоа најмногу во срединиот дел на просторот за постојаната поставка, нашите односи исполнети со сè посериозни обвинувања кон „Македонија-проект“ стануваа сè позаострени. Одговорните лица на фирмата во основа тврдеа дека протекувањето не е поради некавалитетот на работите, туку првенствено поради оние партии на покривот (косите застакални делови) што воопшто не беа третирани. По серијата неуспешни состаноци и дописи за овој проблем, МСУ на крајот побара да биде извршено судско вештачење и потегна спор кај надлежниот суд (Окружен стопански суд-Скопје). Судскиот вештак, меѓутоа, констатираше дека освен незначителни пропусти што може лесно да се коригираат (и кои беа навистина коригирани), „Македонија-проект“ коректно ја извршил работата и дека проблемите произлегуваат од проширувањето на проблематичните делови на покривот врз кој не била извршена санација, како и поради тоа што покривот е проблематичен во целина. Иако овие судски процедури имаа уште еден мал додаток како епилог на целата сторија, сепак не би навлегувал понатаму и во тие детали.

Во текот на 1997 година, со добра волја (како еден вид спонзорство) на градежните фирми ГАТ и „Спајдер“, беше изаботена обемна и темелна студија (т.н. дефектажа) за состојбата на целиот покрив на МСУ. Во неа беа опишани и евидентирани фотографски и со видео запис, буквално сите точки на покривот кои предизвикуваат или би можеле да предизвикуваат протекување, или кои ја смалуваат термичката изолација. Врз основа на оваа студија беше изработен идеен и потоа детален проект за санација на покривот. Сето ова е приложено во Министерството и доклучу имавте волја (којашто од постапките, очигледно ја немате), ќе можевте да се запознаете со комплексноста на проблемот.

На крајот, како заклучок од моето навистина мачно и исцрпувачко искуство со покривот и со целокупната зграда на МСУ, би го рекол следново:

1. Ако се земе предвид големината на инвестицијата во 1993 година, сметам дека и на обичниот лим би можело да му биде јасно дека со приближно 86.000 ГМ е просто речено, невоозможено да се реши проблематичен музејски покрив од овој вид, со повеќе од 3.000 квадратни метри (тука би сакал да Ве замолам за споредба со средствата кои ќе бидат потрошени за речиси двојно помалиот по површина покрив на Уметничката галерија или за оние што беа потрошени за исклучиво рамните покривни површини на Музејот на Македонија).

2. Одговорно тврдам дека сторив се што беше во моја можност тогаш единствено понудената опција за споменатата инвестиција да биде корисно и правилно употребена. Ова тврдење, впрочем, можете лесно да го проверите со помош на поголемиот дел од документацијата што ја поседуваат и таа што ја приложувам кон овој допис, или уште по добро, со стручен увид на самото место.

3. Дури и во случај „Македонија-проект“ да го изведеше беспрекорно својот зафат во оној дел каде што беше интервенирано, сепак тврдам дека поради нецелосната санација, односно недоволните финансиски средства, со покривот ќе ја имаме идентичната ситуација каква што ја имаме денес. Меѓутоа, доколку наспроти нашата позната ситуација со Министерството за култура, во која што потполно отсутува генерална политика и секој нов министер почнува со нова политика и обичаи, за на крајот на следниот министер да му пренесе всушност се поголем баласт на наследени проблеми, веројатно во таа поубаво замислена ситуација, проблемот досега ќе беше совладан. Наоѓајќи се во таква ситуација, нас единствено ни престанува да го правиме само она што ќе ни го одреди нужноста.

4. Целосната застареност на вкупната инфраструктура на МСУ, произведува критични точки кои во одделни сегменти можат да доведат до катастрофални последици. На пример, водата пробива не само од покривот, туку и во дел од темелите на зградата. Комбинирано со комплетно застарената електрична инсталација, овој пробив на водата во секој момент може да предизвика пожар од поголеми размери. Исто така, топлинската инсталација во депозити поради застареност се заканува да уништи поголем дел од делата кои се национално благо. Слична е состојбата и со безбедносните аларми, климатски услови во кои се излагаат делата, со опремата и со самите други работи со кои оперираме. Спиритот може да биде навистина долг. Прашање е само кој ќе одговара доколку нешто лошо (с' краја било) навистина се случи? Со оваа нагрзувачка мисла живеам повеќе од седум години. За да и се спротивставам, правев толку колку што ми даваше мојата сила и способности. Но, дали и колку решението можело да биде само во моите раце?

5. Веројатно поради тежината на товарот под кој лежи оваа институција (се разбира слична е состојбата и со другите), во мојот мандат немав средба со ниту еден министер со кого барем би ги евидентирале сите проблеми и потоа би донеле рационален план и динамика на нивното решавање. Тоа не се случи, ниту со Вас, г. Министер како уште на крајот на јануари (а потоа во неколку наврати и по писмен пат), на единствената и случајна две-минутна, неофицијална средба што ја имавме откако сте назначени на функцијата, љубезно Ве повикав да не посетите за да се запознаете со состојбата во институцијата. Наспроти тоа, од Вас добив само јавно покажување со прст. Мошне решително. Но, дали откако ќе ја утврдите мојата засега недоказана одговорност, ќе пристапите кон решавање на проблемите? Според програмата и според Вашите изјави, тоа ќе го одложите можеби за идната година (иако сум сигурен дека постојат работи кои и покрај Вашиот ограничен буџет и приоритети, превентивно можат да се решаваат и оваа година). И, конечно, уште едно хипотетичко прашање: ако знаеме дека во последните осум години Ви сте шеестиот министер за култура, тогаш ќе видите дека поединечниот мандат на секој министер траел нешто повеќе од една година. Според тоа, надежта за идната година за оваа институција може да биде само уште една пуста надеж. Но, сепак, ако тргнав од интересот на оваа кука, која за мене и за вработените во неа има судбинско значење, во тој случај без дилеми би Ви посакал да бидете исклучок од правилото. Во тој случај би Ви ја забораил и наредбата што ми ја нанесовете.

(АВТОРОТ Е ДИРЕКТОР НА МСУ, СКОПИЕ)

Dimitrova, N. 4. 00, 11